44рդ ՏԱՐԻ — ԻԶՄԻՐ ՇԱԲԱԹ Ա ՅՈՒՆԻՍ 1884 — ԹԻՒ 1289

ԱՐՇԱԼՈՅՍ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՇԱԲԱԹԱՅԻՆ ԵՒ ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ

Յ. Գ. ՍԿԱՅԵԱՆ
Հրատարակատու — Տնօրէն

ՏԱՐԵԳԻՆ ԿԱՆԽԻԿ
ԻԶՄԻՐ . . . . Օսմ. ոսկի 1
ԳՈՒՐՈՍ . . . Մէճիտիէ 6
ՕՏԱՐ ԵՐԿՐԻ . Ֆրանք 25

ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՆ
Դրուշ տողը Մէկ անգամ
Դրուշ . . . . Երկու անգամ
Ο փարա . . . Երեք անգամ

Գ. Գ. ՊԵԼԼԱՔԱՃԵԱՆ
Հիմնադիր

Ա. Կ. ԱՂԱՃԱՐԵԱՆ, կը անօրինէ բաժանորդագրութեան եւ ծանուցման վերաբերեալ բոլոր գործերը։ Շիշէճիլէր Ճատտէսի Զինկըրլարա Ճէրիանէ

Որ ոք է գրութիւն, յօդուած կամ նամակ, որ ուղղակի ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԵԱՆ կը վերաբերի, տնօրէնին կը դրկուի։ Սէվրի խան թիւ 17

ԻԶՄԻՐ, ՇԱԲԱԹ՝ 13/25 ՅՈՒՆԻՍ 1884

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Հանրային կրթութեան և շինութեանց ծախսուց օգնութիւն մ'ըլլալու համար, 1884 Մարտ 1/13էն սկսեալ կայսերական Իրատէով Վիլայէթին հնձոց տուրքը հարիւրին 18 աւելցած է, ուստի տառանորդն այսուհետեւ պիտի ըլլայ հարիւրին 11. 80, փոխանակ հարիւրին 10ի։ Աֆիոնի, Խաշխաշի, Փիան քէօքի, Փաքամուտի, Մահմուդիէի, նաև Իզմիրի Դաշային խաղողներուն և Այտընի, Նազէլլիի, Թիրէի, Պայընտրի, Գուշ ատայի թուզերուն տառանորդական տուրքերն Իզմիրի մէջ վաճառականներէն առնուած են ի հաշիւ այն երկրագործաց՝ որք իրենց արտադրութիւնը ծախած են կանխաւ անոնց, վասն որոյ կը յայտարարուի քաղաքիս վաճառականաց, որպէսզի ոյն կարգադրութեանց վրայ հարկ եղած տեղեկութիւնները տան, Վիլայէթին նեբսերը դանուող իրենց մարդերուն կամ գործակալներուն։

(Կնչ. Կառավարչեան)

14/23 Յունիս 1884

Յաւելով ստուգեցինք որ, «Արեւելեան Մամուլ» իւր վերջին մայիսի ամսաթերթին մէջ Ներսէս Պատրիարքին, Խորէն Նարեկ. Սրբազանին, Հայ եկեղեցականութեան, Ազգային ժողովոյ և ժողովրդեան դէմ անարգիչ և անպատշաճ դրութիւններ հրատարակելուն համար, տեղւոյս ընդհանուր դատախազութեան ուշադրութիւնն հրաւիրուած է բողոքագրով մը։

Չենք դիտեր թէ ընդհանուր դատախազութիւնն ի՞նչ տնօրինութիւն պիտի ընէ, կամ ի՞նչ ատիճան կարեւորութիւն պիտի տայ այդ բողոքագրին, բայց սա լաւ գիտենք որ «Արեւելեան Մամուլ» շատ շուտ կը մոռնայ իր անմտանալէ վարդապետութիւնները, մանաւանդ ի մէջ այլոց սա թէ «մէկը բարձրացնելու համար՝ անվայել է մէկ ուրիշ մը գետնէ գետին զարնել։»

Այս վարդապետող թերթը երբիչ մ'եռեւ կը մռնայ իր խօսքը, և «կանթեղը մարած Ռօշիֆօրին (!!!?)» հերոսին քծնելու համար՝ ոչ միայն գետնէ գետին կը զարնէ համայն ազգին և տէրութեան սիրելի ղպարիարք մը, այլ նաեւ յուսահատական ճիգերով մոլեգնեալ՝ մինչեւ անդամ պոռոքէր կը դաւանի Նորին Բարձրութեան կաթողիկոսութիւնը։

«Արեւելեան Մամուլ» ուշադրութեամբ ալէ անցո՞ց արդեօք հրատարակելէ առաջ Վահէ, Ներսեհ և Շահնուր իր թղթակիցներու (?) գրութիւնները, այսինքն այն միւնոյն հորին ջուրերը՝ որոց անսպառելի աղբիւրը կը գտնուի տարիներէ ի վեր, նոյն իսկ կանոնեալ մարդ Ռոշֆէրին նուազ բաղդաւոր գիւցազան անյաջողութիւնն արտասուող դրչին մէջ։

Անցողակի ըսենք նաև, թէ շատ զարմանալի է որ «Ա. Մամուլ» զարմանալի կը գտնէ ըիվոլվէր քաշող մարդու մ'Ազգային ժողովոյ անդամ ընտրուիլը, սակայն չենք գիտեր թէ զարմանալի դասած է արդեօք նաև իրեն ծանօթ ուրիշ մարդերու զարմանալի . . . երեսփոխանութիւնը։ Բայց քանի որ «Կեղծել, սղալ, «լեղել, խնկել, ղեղանել մինչև «ցանպատութիւն և ցանրանու«թիւն, այս է մեր նկարագիր» ըսելու չվարանիր «Ա. Մամուլ» Ներսեհի բերանով, մեզ ալ ուրիշ մը ուրիշ ըսելիք չմնար՝ եթէ ոչ հաստատել թէ «Ա. Մամուլ» չէ սխալած իր այդ կենդանի նկարագրին մէջ։

——

Իտալիէն լրագիր մը կըսէ թէ, իտալիան նաւատորմը Սէլանիկ և Միտիլլի երթալէ ետև, յուլիս ամսոյ սկիզբները պիտի գայ Իզմիրի նաւահանգիստն և վեց ամսոյ չափ պիտի շրջագայի Արշիպեղագոսի ջուրերուն վրայ։

—

Այտընէն կը գրեն թէ, վերջերս անձրեւներն առատ տեղացած և օդը ցրտացած ըլլալով, երկիւղ կայ որ թուզերը կը վնասուին։

—

Երկուշաբթի օր Տաճիկ հասարակութիւնն սկսաւ Բամազանի ծոմապահութեան։

—

«Լէպլէպիճի Հօր–Հօր Աղա, Արիֆ և Բէօսէ–Բեահէա» թատերախաղներն արգիլուած են ներկայացուելէ կառավարութեան հրամանաւ։

—

Բաղաքիս վեց անուղղակի տքրոց առժամեայ տեսուչ Նուրի պէյ Միւթէմայիզի ատիճան բարձրացաւ։

——

ՄԱՂՆԻՍԱՑԷՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մաղնիսայէն կը գրեն Յունիս 9 թուականաւ. «Անցեալ երկուշաբթի օր կատարուեցաւ Սուրբ Հռիփսիմեանց տօնախմբութիւնը ի ներկայութեան ազգայնոց բազմութեան։ Առաջին կարգի աշակերտուհիներէն մին ճառախօսութիւն մ'ըրաւ։

«Երեքշաբթի օր տէր Յովսէփ քահանան վախճանեցաւ 55 տարեկան հասակին։ Վախճանեալը՝ որ առաջնորդական փոխանորդի պաշտօն կը լրացնէր, մեծ սգ և ցաւ կը թողու իր ընտանեաց և ազգայնոց մէջ։

«Յենդն երթալով տեղալու վրայ է հոս, մանաւանդ Հայոց թաղին մէջ ճարակուած է։ Հայ ժողովուրդն որ չորս հարիւր քնտանի է կը բազկանայ, զէթէ երկու հարիւրի չափ մեռեալներ անցեալ տարուան տենդէն։ Մեծ երկիւղի մէջ են թէ այս տարի մեռելութիւնն աւելի պիտի ըլլայ, վասնզի չատեր անցեալ տարուան տենդով կը մնան տակաւին։

«Այս հիւանդութիւնն որ, ինչպէս յայտնի է, ընդհանրապէս ազդեցութենէ և ապականալ օդէ կը գայանայ, ճիշդ այդ պատճառաւ ճարակ գտած է տեղւոյս Հայոց թաղին մէջ։ Անցեալ տարի թաղապետութեան բոլոր բարձուեցաւ Հայոց թաղին այս յոռի վիճակին դէմ, բայց դժբաղդաբար անկարելի մնաց ամէն բոլոր։ Ձեր ընթերցողաց դաղափար մը տալու համար, տեղւոյս Հայոց թաղին վրայ, կը յաւելունք որ, փողոցներու չափազանց նեղ են, ջուրերն ու ճահիճը միշտ մնալուն կերպով դիզուած ըլլալով՝ ապտեղի հոտերով օդն ապականեալէ միշտ։ Տանց ջուրերն ուղիներու մէջ կը դիզուին, որովհետև կոյուղի չկայ։ Թաղին մօտիկը լճակ մը կայ զոր Բերէթէ–ս–տոբրա կանուանեն։ Ձմեռն անձրեւի ջուրերն հոն կը դիզուին, և երբ ամառն հոսանի ջուրերը ցամքելով մօրուտ ճահիճի կերպարանք կը առնայ, որով ընդհանուր գարշահոտութիւնը կը սփռի ամբողջ քաղաքին մէջ։ Վերջապէս այս տարի Մանիսայի ժողովուրդն երկիւղ ունի շատ, թէ տենդն աւելի զոհեր պիտի ձգէ։

«Տեղւոյս բժշկական մարմինն իսպառ անկանոն և ապարդիւն է։ Բժիշկներէն ոմանք անմատչելի են, իրենց պահանջած վարձուց չափազանցութեամբ, ոմանք դեղարանները չեն յաճախեր, և ոմանք ալ թէպէտ ձեռքերնին արտօնագիր մ'ունին բժշկութեան, սակայն շատ հեռի են Հիպոկրատի աշակերտ մ'ըլլալէ։

«Թաղապետութիւնն ուշադրութիւն չընէր այս կէտերուն, որուն հետեւանքը ծանր պիտի ըլլայ սակայն, վասնզի շատ ազդքատներ չկարելով հանդուրժել մահու վտանգի պիտի ենթանկին։»

* * *

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

Վեհափառ Սուլթանը բարեհաճած է առաջին կարգի Մէճիտիէ պատուանշան շնորհել Արեւելեան Բումէլիի կառավարիչ Կավրիլ փաշայի։

— Վերջերս Բարիզի մէջ արեւելեան խիստ հաղուագիւտ հին ձեռագիրներ ծախուէր են, որոց մէջ նշանաւոր է եղեր Դուրան մը ծանրագին կերպով զարդարուած։ Այս ձեռագիրները ծախուէր են երեք միլիոնէն աւելի ֆրանքի։

— Պաղատիան հասած տեղեկութեանց նայելով Տիգրիս և Եփրատ գետերու յորդումն ու ողողումնք վերջացէր են, և առաջնոյն վրայ նաւարկութիւնք վերսկսած են կանոնաւոր կերպի ըլլալու։ Ողողումնքն պատճառեալ աւերմունք մասամբ նորոգուէր են։

— Մայրաքաղաքին թէ՛ Հայ և թէ՛ օտար լրագրաց պատմածին համեմատ, վեհափառ Սուլթանը ներում շնորհեր է, Ամենայ Ներսէս Պատրիարքի աղաչանաց վրայ, Էրզրումի Հայ բանտարկելոց մէկ մասին, որոց թիւն է 31 հոգի։ Բանտարկելոց չորսը, որք աւելի ծանր պատիժներու դատապարտուած են և գլխաւորներն են, այս ներման չեն արժանացած։

— Էջմիածնայ կ'իմանայ թէ կայսերական կառավարութիւնն Ղաֆարկայի մէջ զէնքեր ապսպրած է։

— Օսմանեան ոստայկոյտն երկու հոգի զրկուեցան ի Մարսիլիա, այնտեղ կառավարութեան համար շինուելիք Ռոշֆիներուն վրայ հսկելու համար։

— Բամազանի առթիւ մայրաքաղաքին քաղաքային դատարանները միսիայն երկուշաբթի, չորեքշաբթի և [illegible] պիտի ըլլան։

— Աթէնքի լրագիրք կը տատուցանեն թէ, Իտալական Մարսալ անուն թղթատար շոգենաւը Աղանիի նեղուցին մուտքին մէջ խրեցաւ։ Հելլենական Փոստ և օսմանեան մնայուն մարտանաւք օգնութեան դացէր են։

— Աւստրիոյ կայսրը երեք զոյգ ընտիր ձերմակ ձի պարգև ղրկած է վեհափառ Սուլթանին։

— Բարձրագոյն Դուռն հաւանութիւն տուած է, Երուսաղէմի պարտուց վճարման համար, երեք դրուշ բարդել զինուորական արոց վրայ։

— Առևտրական գործոց նախարարութեան մէջ խորհրդակցութիւններ կըլլան այս միջոցիս, Պետութեան գատուոց գլխաւոր քաղաքներու մէջ առևտրական դպրոցներ բացուելու համար։

ԵՕԹԵՐՈՐԴ ՅՈՒՅՑԱԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱՑ ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆԻ

Տեարք	Բաժին
Նախորդ ցուցակի գումար	257
Տրդատ վարդապետ Պոլեան (Յերուսաղէմ)	1
Դաւոնդ վարդապետ Մաքսուտեան	2
Աղ. Մանդաչեֆ (Թիֆլիզ)	10
Սերվիչէն էֆէնտի (Պոլիս)	1
Մկրտիչ Էսաեան (Պոլիս)	3
Տոքթէր Փէչոլմաճեան (Պոլիս)	1
Կարապետ Արապեան	2
Մատթէոս Մամուրեան	1
Գրիգոր Զիլինկիրեան	2
Գալուստ Կոստանդեան	1
Գրիգոր Մսերեան	1
Ղուկաս Ըչըլեան	1
Սարգիս Պապիկը	1
Գրիգոր Պ. Տիրկիրեան	1
Գրիգոր Ց. Բարսեղեան	1
	286

Ինչպէս բոլոր բաժանորդք, նոյնպէս մասնաւորաբար Իզմիրեցի Հայ ժողովուրդը շնորհակալութեան արժանի է որ յուսացուածէն աւելի նպաստեց Նուպարեան էֆէնտիի այս արդիւնաշատ ձեռնարկին։

Արդ, որպէսզի այս ընտիր բառարանի ապագրութեանն սկսուի, արժան և հարկաւոր է, որ տարաբնակ հայեր, մանաւանդ Պոլսոյ ազգայինք ևս իրենց բաժանորդագրութեամբ խրախուսեն աշխատաւոր հեղինակը, որ իր նախորդներուն նման, երկարաժամանակեայ տաժանելի աշխատութիւն զոհած է գրական կոմոզ մը կանգնելու համար։ Կարծենք 100ի չափ բաժանորդ ևս, և ահա մանչուկ կրնայ մտնել Նուպարեան բառարանը, և Պոլսոյ ազգայինք ոչ միայն հարիւր՝ այլ հազարաւոր գրասէրներ և գրական մեծ գործի մը ի լոյս ածման աշխատողներ կրնան հաշուել իրենց մէջ։

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

Կը ծանուցուի Հայ հասարակութեան, որ Աբշարոնի տպարանը պատրաստ է տպել, չափաւոր գիներով ամէն տեսակ տոմսակ, ծանուցում, յայտարարութիւն, հաշուեցուցակ և այլն։

Սէվրի խան, վերնայարկ, 17։

—

Պատուելի Տօքթոր Մ. Բ. Իւթիւճեանի «Թանգարան Ժողովրդական» պարբերական հրատարակութեան Ապրիլ, Մայիս, Յունիս և Սուլիս ամսոյ տետրն հրատարակուած է, առ ի դրանակէ Պէշճեան Յարութիւն ամիրայի կենսագրութիւնն և որ նուիրեալ է առ իշխատակ հանդուցեալ Յակոբ էֆէնտի Սպարթալեանի։

Աւելորդ է ըսել թէ, մինչեւ հիմայ հատարակութիւնը շատ օգտած է մեծարոյ տօքթորին երկասիրութիւններէն, ուստի մեծ յոյս ունինք որ այս նոր գրքոյկն ևս հաճութեամբ պիտի կարդացուի։

—

Մեծապատիւ տէր,

Կ'աղաչուի Ձեզ որ բարեհաճիք ներկայս հրատարակել Ձեր ազդօգուտ լրագրոյ հետեւեալ մի քանի թիւերուն մէջ ի լուր բարեսէր ազգայնոց։

Տեղւոյս Գեր. Ս. Առաջնորդ Հայրն, Տէտէ–Աղաճի Ներսիսեան Հայոց եկեղեցւոյ օժման հանդէսը պիտի կատարէ յառաջիկայ 23 յունիս յաւուրն շաբաթու. ինչպէս զայս կը ծանուցանեմք իտեղեկութիւն բարեպաշտ ազգայնոց, որպէսզի փափաքողք փութան ներկայ դանուիլ ի նոյն օր, յայդ նուիրական հանդէս։

Մնամք յարգանօք

Դէ–անպէտ Առաջ. Հայոց Ա.–Պոլսոյ

ՆՇԱՆ Յ. ՍԱՐԿԱՒԱԳԵԱՆ

3 Յունիս 1884

յԱռաջ. Հայոց Անդրիանապոլիս

ՎԻՊԱԿՔ

Աբշարոնի 1285 թուոյն «Զմիւռնական ժամանակագրութեան» մէջ Լըսէվոսը պէտք ըլլայ Լըսեքս մը։

Աւոյնէն Աքսյեցի։

Լ–ի ժէ։ ը Լ–ի ժե։

Երկրորդ սիւնակին տասներորդ տողի՝ հնաբանդուելանը հնաբանդութեան մէջ։

1287 թուոյն նամակներին մէջ Մարէ—Թերէզի պէտք է ըլլայ Մարիամը—Մեսիհիին։

ԼՈՒՐԵՐ

ՍԱԻԿՈՆ, 18 Յունիս. Բանալուի թագաւորը Դաղղիոյ յանձնեց իր թագաւորութեան ամբողջ վարչութիւնը։ Թագաւորը թոչակ պիտի ստանայ։—

(ԲԱՆՊՈՃ Հնդկա—Չին երկիր մ'է, որ արդէն Դաղղիոյ պաշտպանութեան տակն էր. ունի մէկ միլիոն բնակիչ։)

ԼՈՆՏՐԱ, 20 Յունիս։ Կրանվիլ՝ լորտ Տը Լա Վարի մէկ հարցման պատասխանելով բսաւ թէ, Ֆրանսայի կառավարութիւնը դէբրապէս ապահովեց որ կուղէ Մարոքի մէջ իրաց արդի վիճակը պահել և չփոփոխիր դայն կցել Ֆրանսայի, ոչ ալ իր պաշտպանութեան տակ առնուլ։—

ԲԱՐԻԶ, 20 Յունիս. Գալոյ և Լոնտրայի ֆրանսական նախորդ դեսպան Գ. Թիսսօ ծանրապէս հիւանդ է։—

ԱՄՍՈՅՍ 17ին լորտ Կրանվիլի կողմանէ առ Գ. Էճբրթօն ուղղուած հեռագիր մը հրատարակուած է սապէս. «Սուլթանը պարպելու դիտաւորութենէ եռ կեցուած և յարձակողական դորձողութիւնք անգլիական կառավարութեան վաւերացմանէ չկրենալ ըլլալուն համար, Կորտոն զրաւիրը կապարտաւորի քննել իր և իրեն հաւատարիմ մնացող Եղիպտացւոց Խարթումէն մեկնելու խնդիրը, և եթէ կարելի է այս, ձեռք առնել այդ մասին ամեն կարեւոր միջոց։ Կորտոն իր ուղած ճանրով պէտք է մեկնի, ազատուած է այս մասին քննէ ինչ ծախք որ երթայ։

—

ՄԱՐՈՔԻ ԽՆԴԻՐ. Դաղղիոյ Մ'էջերկրական ծովու նաւատորմիղն ամսոյս 13ին Թանժէր հասած է։ Տեղական կառավարութիւնք և դաղղիական դեսպանատան պատուիրակները նաւահանգիստը կը սպասէին ժողէս ժողվպետին դալստեան։ Մոլապետն այցելութիւն տուաւ դաղղիական դեսպանին։—

ՀԱՍԱՐԱԿԱՑ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ մէջ Մարոքի խնդիրն յուզուեցաւ Գ։ Քէմբրօնի կողմանէ, որ հարցուց թէ կառավարութիւնը մտադիր էր արդեօք Մարոքի վերաբերեալ դիւանագիտական թղթակցութիւնները բարլամէնթին հաղորդելու։ Լորտ Ֆիցմորիս պատասխանեց թէ կառավարութիւնը չկարծէր որ օգտակար ըլլայ հաղորդել այդ թղթակցութիւնները, բայց Դաղղիոյ կառաւարութենէն ապահովութիւն ստացած է երբէք դայն չգրաւելուն կամ իր պաշտպանութեան տակ չառնելուն։ Լոնտրայի կառավարութիւնը Դաղղիոյ այս պատասխանն հաղորդեց Թանժէրի անգլիական դեսպանին որ պիտի հաղորդէ, իր կարգին, առ Սուլթանն Մարոքի։—

ՄԱՏՐԻՏԻ մէջ Գ. Քանովաս Տէլ Քասթէլլօ պաշտօնէից խորհրդոյ հաղորդեց, ի բացակայութեան ազատքին գործոց նախարարին, Մարոքի խնդրոյն նկատմամբ Իտալիոյ, Սպանիոյ, Անգլիոյ և Դաղղիոյ միջև եղած բանակցութիւնները։ Այս բանակցութիւնք, որոց նախաձեռնութիւնն, ըստ Սթանտարտի, Սպանիոյ կողմանէ եղաւ, դլխաւոր նպատակ ունին տէրութեանց միահամուռ գործողութիւն մ'ապահովել, եթէ Ուսծանի մեծ Շէրիֆն ապստամբութիւն մ'ընէ ընդդէմ Սուլթանի և այս կերպով պատրուակ ընծայէ Ֆրանսայի միջամտութեան։—

ԹԱՆԺԷՐԻՆ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ, Դաղղիոյ դեսպան Գ. Օրտէկայի դացող Սուլթանին արտասովոր պատուիրակը վերադարձեր է յարքունիս Մարոքի դեսպանին հետ երկար խորհրդակցութիւն մ'քննելէ ետև։ Հեռագիրը կը յաւելու թէ բանակցութիւնք լաւ վիճակ մ'ունին։—

ՄԱՏՐԻՏԻ Եմբուլաս լրագիրը կը յանձնարարէ կառավարութեան խնդրել Մարոքի կառավարութենէն, որպէսզի արտօնութիւն տայ Սպանիացւոյ Մէլիլլայի չբրջականներէն դեռին ստանալու։ Սպանիացիք տէր պիտի ըլլան այդ դեռնոյ, տասն տարուան մէջ, իւրաքանչիւր տարի 75 սանթիմ վճարելով մէն մի հեկտարի համար։

—

ԿԵՂՐ. ԱՍԻՈՑ ԽՆԴԻՐը։ Քօրէնսբոնտանս Փոլիթիք լրագիրը կ'իմանայ թէ բանակցութիւններ բացուած են Լոնտրայի և Բէթերսուրկի կառավարութեանց միջև, Աֆղանիստանի հիւսիսային կողման սահմանագծութեան մասին, և թէ այս խնդիրն հաւանօրէն տեղւոյն վրայ պիտի կարգադրի խառն յանձնաժողովոյ մը կողմանէ։ Ցիչեալ լրագիրը կը յաւելու թէ, երկու տէրութիւնք համաձուած են որ իրարմէ երկնչելու բան մը չունին կեդր. Ասիոյ մէջ և թէ այս մասին ամեն կասկած փարատած է իրենց մէջ։

ԿՈՎԿԱՍԻ ԿՈՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ծառայող Ռուս լրագիրը Ռուս—Աֆղան սահմանագլխոյ ուրչման վրայ խօսելով, դոր իրենդրած է ռուս. մասնոյ մէկ մասը, կը յայտարարէ թէ այս սահմանագծումը կախումն ունի այն [illegible] որ կըլլայ այժմ Աֆղաններու և Մօլիոլ անկախ ցեղերու մէջ։ Այս վերջինք Մուրղապի վերին ձորին դաշտերը դրաւած էին։

Հիմայ, որ Սարախսի Թուրքմէնները կամաւ Ռուսիոյ հպատակեցան, կըսէ Թերթը, կըմնայ որոշել թէ այդ քաղաքին անդը կոյս բնակող ժողովուրդներն Աֆղանիստանի՞ կը վերաբերին, թէ ոչ կուզեն հետեւիլ միւնոյն ցեղին Թէրքմէններուն օրինակին, այսինքն հպատակիլ կայսրութեան։ Ինչ որ ալ ըլլայ, անգր–կասպեան և Աֆղանիստանի երկիրներու բնական սահմանագլուխը Բարարամիղը միայն կրնայ ըլլալ, որ շարունակութիւնն է Սէյտիա–Քուէի լեռնաշղթային, վասնզի Աֆղանիստանի ազդեցութիւնն երբէք չէ տարածուած մինչեւ այդ դիծը։—

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ կառավարութեան հարցում եղաւ վերջերս Սարախսի խնդրոյն վրայ, Արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական լորտ Ֆիցմորիս պատասխանեց թէ, այդ անուամբ քաղաքին՝ Հէրիրուսի արեւմտեան եզերց վրայ գտնուող մասը դրաւուած չէ երբէք ռուս զօրքերէն, և թէ Թագուհւոյն կառավարութիւնը չը ճանչէր բնաւ դաշնադրութիւն մը, որ ապահովէ զՌուսիան դայն դրաւելու համար։

—

ՏԻՑԼԻ ՆԻՈՒԶ կը յայտարարէ թէ հիմնովին անտեղի են այն դրոյցները, թէ դժտութիւններ ծագած ըլլան Անդլիոյ նախարարական փաղանգին մէջ և թէ լորտ Կրանվիլ մտադիր եղած ըլլայ հրաժարելու։

ԼՈՏ ԿՐԱՆՎԻԼ կաթուածով կը տառապի, և բոլորովին անկարող է աջ ձեռքը շարժելու։

—

ԻՏԱԼԻՈՑ մէջ Միլանի աղատման տարեդարձի տօնախմբութիւն, նշանակելի եղաւ քանի մը մզադէպերով։ Այն վայրկենի ուր տօնախումբն հասաւ Սան Երանչէսքօ տի Բաօլօ եկեղեցւոյ բարձրութեան, ժողովրդական տպեալ թուղթեր ցրուեցան Հանրապետութեան գաղափարներ արթնցուցող։ Բայց ցերուիչ, տեսնելով որ թուղթերը կարդացողները բարկութեան նշանակ կը ցուցնէին իրենց դէմ, պատրհ համարեցան խուստիւլ։

ԲԻԹՈՆԻ ամէ Բորթա Նուովէ մօտ սա աղաղակները լսուեցան. «Անկցին դիմակ, կեցցէ Մազզինի, կեցցէ Օպէրատանք։»

ԹՒԷՎԻԶԻ մէջ, քաղաքապետին երաշխաւորութիւնք հրապարակի վրայ նուագած միջոցին, ոմանց անհատից անվայել բնութագրին անկարգութիւններու տեղի ուտաւ։—

ԱՆՍՏՈՅԳ է թէ, Իտալիա դժուարութիւններ կը յարուցանէ, Մատրիտի իր գործակատարութիւնը դեսպանի աստիճան բարձրացուցանելու համար։ Ընդհակառակն, երբ տարի մ'առաջ Վէկա տէ Արմիւս մարքիզը բանակցութիւնները բրաւ Պէրլինի և Վիէննայի կառավարութեանց հետ, հարցուց նաև Իտալիոյ կառավարութիւնը որ, Կրէվիվի կամին միջամտութեամբ պատասխանեց թէ պիտի փութայ հետևիլ, այս խնդրոյ մէջ, Ալմանիոյ և Աւստրիոյ օրինակին։

—

ՊԷՐԼԻՆԻ մէջ հեռագրրրական հանդէս մը տօնուեցաւ ամսոյս 10ին։ Դաղղիական տարազ մ'էր այս՝ կօշիկարներու համեղրայրութեան հաստատումն։ Ութ հաղարէ աւելի անձերէ բաղկացեալ բաղմութիւն մը, որ կը գտնուէին նաեւ ուրիշ արուեստաւորներու քառասունի չափ խումբեր, փողոցներն ընթացան երաժշտութիւններով և դրօշներով։ Առանք հագած էին զանազան դարուց հագուստներ։ Հայտը, դահաժառանգ իշխանն և փոյտերական ընտանեաց ուրիշ անդամք դղեակին պատշդամբէ կեցած էին այս պատմական տօնախմբին անցնիլը տեսնելու համար։ Բոլոր դրօշակները խնամարհեցան նորին Վեհափառութեան առջեւ և երաժշտութիւնը նուագեց ազգային երգը։ Տօնախումբին յետոյ հասաւ Վիլհելմ ԲՍթրաս ուր կը գտնուի պետութեան դիւանագրական պալատը։ Պիսմարք իշխանն իւր ամբողջ ընտանեօք միատեղ պատշդամբն վրայ տեսնուեցաւ։ Մեծ հանդիսական ցոյցեր եղան իշխանին։

ՁԱՆԱՁԱՆՔ

—

ՆԻՈՒ ԵՕՐՔԻ ՄԻԼԻՈՆԱՏԷՐ ՎԻԼԵԱՄ ՔԻՆԿ

Իր կենաց վերջին օրերուն մէջ տարօրինակ արամադրութիւններ կընէր, կարելի եղածին չափ իր կեանքն երկարելու համար։ Իր բժիշկին հազար տօլար կտակեց, պայման կնքելով անոր հետ որ, ամեն տարի կտակած դումարը պիտի կրկնապատկի՝ որքան ինք կ'ապրի։ Այսպէս կտակին երկրորդ տարին դումարն եղաւ 2 հազար տօլար, երրորդ տարին 4000, չորրորդ տարին 8000, հինգերորդ տարին 16,000, վեցերորդ տարին 32,000, եօթներորդ տարին 64,000, ութերորդ տարին 128000, իններորդ տարին 256,000, և վերջապէս տասներորդ տարին 512,000 տօլար։ Երբ Քինկ մեռաւ բժիշկը 750,000 տօլար ստացաւ, մնացեալ տասը և տասնմէկերորդ տարիներու մէջ պատահելով։

—

ԱՐՋԵՐՈՒ ԳՈՒԲԻՆ ՄԷՋ ՄԱՐԴ ՄԸ

Տարօրինակ ճնչկատակ մը տեղի ունեցաւ վերջերս Փարիզի Ժարտէն Տէ Բլանթ պարտէզին մէջ։ Կէս օրը կէս ժամ անցած մարդ մը, չգիտցուիր ի՞նչպէս արջերուն գուրը կ'ելնայ։ Երեւոյթին նայելով, այս մարդն որ գործաւորի հագուստ կը կրէր, պարտէզին մէջ աշխատելու գացած պիտի ըլլար։ Հաւանօրէն գուրը պարտէզն բանող և գուրին բերանը գտնուող պատին վրայէն անցած ատեն, փայտեայ սանդալ կրող ոտքերը գայթած և ինկած պիտի ըլլայ։ Մարդուն ինքնը տեսնելով մօտերը գտնուող երկու անձինք սկսան ձայն ձգել թէ գուրը մարդ մ'ինկաւ։ Անմիջապէս ամեն կողմէ բազմութիւնը խառնեցաւ։ Վէճեր, խորհուրդներ, առաջարկութիւններ իրարու կը յաջորդէին մարդն ազատելու միջոցին վրայ։ Վերջապէս արժան դատուեցաւ մեծ քանակութեամբ հոց ջարդել և գուրը նետել, որպէսզի հոն դըտնուող երկու ահագին արջերը զանոնք ուտելու դբաղելով, մարդն ալ, որ ինկած ատեն գլուխին վրայ ընդունած վերքէն ընդարմացած մնացած էր, խելքերի և զինքն ազատելու միջոցը ձեռք առնուի։ Այս գուրը բըսաղող արջու արջերուն որ աբրու և միւսն էգ է։ Մարդուն անկումն ու աղաղակը սարսափ պատճառած էր էգին, որ նախ գուրին մէկ անկիւնը փախչելով, սկսաւ մէկ պատէն դէպի միւս պատը վազել, խոյս տալ ուզելով։ Բայց արուն աւելի հետաքրքիր, մարդուն մերձեցած էր և զանի կը հոտուըտար։ Նախ մեղմիւ դպաւ մարդուն իբր հետաքրքրութեամբ։ Մարդն աչքերը բացաւ, բազուկները տարածեց և արջն իր մօտը տեսնելով ուզեց անոր բերանը դոցել ձեռքերով։ Բայց արջն, որ պարտէզին վայրի կենդանեաց ամենէ խոշորներէն մին է, չթողուց մարդուն այս գործողութիւնը կատարել։ Մինչ այս մինչ այն պահապաններն հասան նոյն միջոցին, առանց սակայն ազատելու համար որ և է գործիք մը ունենալու ձեռքերնին։ Հարկ եղաւ ուրեմն երթալ չուան վերցուելու որպէսզի մարդուն երկարեն և կապելով վեր քաշեն։ Միւս կողմէ երկար ձողեր եւս բերել արդիւնչու համար արջերը մարդուն մօտենալէ որմէ հոսած արիւնը կը լղէին հանդարտօրէն։ Բազմութիւնը ձախող դաղափար մ'ունեցաւ ազաղակներ փրցուցնելու արջերը վախցունելու համար։ Բայց հետեւանքը հակառակն եղաւ։ Արջն այս աղաղակաց վրայ, երկնչելով որ իր ընթրիքը կը խլուին, գլուխը վերցուց, սպառնալից դիրք մը առաւ, և ահեղ մռնչիւն մ'արձակելով սկսաւ խածնել փորձել մարդուն գլուխը ղոր արդէն իր որսը կը նկատէր։ Խեղճ մարդը կը հրէր ղայն բայց խիստ սակաւ կերպով։ Արջը կը փորձէր անոր բազուկներն ու սրունքները բըռնել, բայց բաւական տագնապ կը ցուցնէր, այսպիսի ձեռնարկի մէջ վարժուած չըլլալով։

Պահապաններն հասան վերջապէս կապկապուած հաստ պարանով մը զոր ձգեցին մարդուն։ Մի՞ւնգամայն իրենց ձեռքի երկաթեայ երկար ձողերով հարուածներ կուտային արջին, որ վերջապէս դժդոհ մնալով իրեն եղած այս հարածումէն որոք ձգեց և մռնչելով մէկ կողմ քաշուեցաւ։ Յայտնի մարդը չուանը ձեռք ձգեց և վարթուեցաւ։

Բազմութիւնը մոռանալու թեամբ կը գիտէր։ Ցամբ կերպով կը արձրանար տագնապալի վայրկեաններու մէջ։ Արջը նորէն սկսաւ վազել դէպի մարդը, սոսկալի մռնչիւններ կարձակելը և չուանին եռանէն վեր կցատկելը և կը կատղեր տեսնելով որ այս պիսի հաղուագիւտ և քնոտը որս մը կը յափշտակէին իր ձեռքէն։ Վերջապէս խեղճ մարդն հասաւ մինչև գուրին բերանը պատուարին վրայ, բազմաթիւ ձեռքեր երկնցան դինքը բռնելու։ Ազատուեցաւ և կրնայ գրաւ դնելու, որ ալ չերթար այն պատին վրայէն անցնելու։

ԱՐԱՊԻԻ ՀԵՏ ՏԵՍՈՒԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Երիտասարդ Անգլիացի մը պարոն Սդրէտվիք անուամբ, Աւստրիպիէն Անդրիա ճամբորդութեան մէջ Սէյլան կը հանդիպի և տեսակցութիւն մը կ'ունենայ Արապիի հետ։ Քաղաքի մէջ առժամանակեայ բնակարանը երթալով կընդրկայանայ Արապիին թարգմանով մը և ձեռք թարթուելով խօսակցութեան կ'սկսին։ Անդրիացին կը հարցնէ թէ Սէյլանի օդէն կ'տարուի՞։ Երբ անձրեւը, կըսէ փաշան, քանի մը շաբաթ շարունակ տեղատարափ կը հոսի, խիստ անախորժ է, իսկ մնացեալ օրերը շատ տարուի՞ են։ Արապի Եգիպտոսի և Սուդանի [illegible] խօսիլ, և մեծ ցաւ կը յայտնէ և կը մատնէ թէ՝ անիսկիզ քաղաքականութեան մը արդիւնքն են։ Սուդանի դժգոհութիւնը աւելի կրօնական է քան թէ քաղաքական, հասարակ ժողովուրդը մեծ զայրոյթով կատղած է և շատ ապօրինաւոր համարեցին իրենց կրօնական իրաւունքներուն և քաղաքական կառավարութեան միջամտելին։ Փաշան խնացուց թէ ոչ ինքն իբրև մարդ և ոչ ուրիշ մը կարող պիտի ըլլայ ժողովրդեան զայրոյթը իջեցնել և գրգռութիւնը հանդարտեցնել, ուրիշ միջոց մը չկայ եթէ ոչ իրենց դլխաւորներուն ներել և անկողմնակալ քննութիւն մ'ընել իրենց ցաւերուն համար։

Ապահով եմ, Մէհտին հաշտութիւն պիտի չխնդրէ, պիտի պատերազմի մինչև որ դերի բռնուի կամ ապանուի։ Անդրիոյ՝ պատերազմին միջամուխ ըլլալը մեծ սխալ մ'է, և շատ ցաւեցաւ որ Անգլիոյ զորքերը, այնչափ լաւ երիտասարդներ Անգլիոյ պէս զով երկրէն, իրենց կիներէն և ընտանիքներէն հեռացած՝ արեւակէզ Աֆրիկէի աւազուտ անտառներուն մէջ կերթան պատերազմելու։ Երկիրը ընդհանրապէս կատաղի թշնամիներու պիտի հանդիպի և այրեցեալ գօտիի տապի մը պէտք է դիմանալ։ Երկիրը բնութենէ անանցանելի դիրք մը ունի և Մէհտիի օդնիչ բաւական բազմութեամբ ժողովուրդ ունի և պատերազմը մինչև որ վերջ դտնէ շատ արիւնահեղութիւններ պիտի ըլլան։

Փաշային տեսակցութիւնը շատ քաղաքավար և ջնորհալի է, իւր անդրանիկ տղան հետն էր որ Անդրիերէն խօսելու անկարող էր, մեծ ուշադրութեամբ մտիկ կընէր հարցումները և կըպատասխանէր թարգմանի միջոցաւ։ Ներկայացողներուն հետ սիկիներ ալ կային և փաշան ամենուն ծաղիկներ ընծայեց և առի մեծ դոհունակութիւն Արապիի խնդրանաց սորագրեցին «հիւրերու տետրակին» մէջ և ասով տեսակցութիւնը վերջ տուաւ։

ԻՍՐԱՅԷԼԻՆ ՍԵՐՈՒՆԴԸ

Ա.ինպիսի դարու մը մէջ, ուր միջին դարուց կոյր մոլեռանդութեամբ՝ Հրէից դէմ եղած հալածանքները կը վերսկսին Եւրոպայի զանազան երկիրներու մէջ, հարկաւոր է ուսանիլ և քննել բարոյական պատճառներն այն տարօրինակ կացութեան՝ ուր հրէից ազգը կը գտնուի։ «Պէք-քսմատ Մակաղին»ի հին աշխատակիցներէն մին, կրսէ Ժէրար տը Ներվալ, այս խնդրոյն վրայ երկատիրութիւն մը յօրինեց, որ թէեւ խիստ՝ սակայն միտում մը ունէր անդառնալի կերպով անհետանալու հրէից ջրխատնեայ ժողովրդոց հաղորդակցութիւններն անկատող թումբերը։ Լոնտրայի և մանաւանդ Փարիզի մէջ, ուր հրէայներն իշխան, դուքս, կոմս և պարոններ են առանց սակայն խաչակիրներու թուականէն սկսելու, կարելի չէ դրեթէ համարձակիլ ամենատիպար քննադատութիւն մ'քնել այդ ցեղին բրած արշաւանաց վրայ, վասնզի նորա ամենէ ստորին անհատէն սկսեալ մինչեւ ամենաբարձր դիրք ունեցողք կը սկսին ի տանիս աղաղակել թէ պատերազմ կը մղուի իրենց կրօնքին դէմ։

Սակայն, ըստ մեզ, հրէայք չպիտի կրնան քննադատութեան օրինաց ընդհանուր օրէնքէն խուսափելու հոս կամ այլուր, այսօր կամ վաղը։

Հրէից ցեղին դոյութիւնը պատմական սքանչելիք մ'է։ Այս աշխարհիս մէջ ամեն ինչ կը փոփոխի, ամեն ինչ կը խառնուի և կը չփոթուի։ Ժողովուրդները կը մեռնին, ինչպէս իրենց տէրերը, նոքա իրենց ծերութիւնն ու զառամութիւնը, իրենց դերեզմանն ու նորագոյն ձեւերու տակ իրենց վերածնութիւնն ունին։ Ազգաց և տէրութեանց այս հոգեփոխութեան մէջ անապատի ցեղ մը կը դիմանայ դարուց ի դարս, և չունի ոչ մանկութիւն, ոչ արբնութիւն և ոչ անկում։ Կապրի նա ցիրուցան և անմահ։

Ցեղաշրջմունք և ազգնք զիրար յաջորդած են, աշխարհակալութիւնն երկիրն ակօսած և հին տերութեանց սահմաններն անհետացուցած է։ Ցակոբին ու Իսրայէլին ծառայող ազգնք անեւնոյթ եղած են. իրենց յիշատակն անդամ հանելուկ մ'է։ Մէմֆիս մ'ահա՝ որուն միայն անունը կայ, Նինուէ՝ որուն մէկ քարն անգամ մնացած չէ. Բաբիլոն՝ որուն տեղը մարմարեայ բեկորներու դէղ մը միայն կը նշանակէ, Սիւզան՝ զոր ի զուր կը խուզէ հնախոյզը, նոյն իսկ Երուսաղէմ՝ որ ժանտախտէն կը մեռնի և իր ազի ձորին և աւազեայ ու կրանիթեայ բլրոց մէջտեղ կը փրի. Եւ Ցուդայ կ'ապրի և կը պրծի փոփոխութեան և մահուան օրէնքէն որ աշխարհիս վրայ կը ծանրանայ։

* * *

Երկրագունեան երկու հազար անգամ իր շրջանն բրած և իր դէմն վրայ դարձած է այն ատենէ ի վեր՝ ուր Հռովմայ արծիւն Երուսաղէմն իր ճանկերուն մէջ սխմելով, անոր տաճարը կործանելով, անոր ժողովուրդը կոտորելով՝ դրաւ զայն Քարթաժէնիոյ վիճակին մէջ։

Այդ ժամանակէն ի վեր Երուսաղէմի որդիք՝ աշխարհիս չորս կողմը ցրուեալ, առանց հայրենեաց, առանց պատսպարանի, չունեցան բնաւ գիւղակ մ'իսկ զոր կարենային իրենցը կոչել։ Երկրիս ամեն կողմէն աքսորեալ, օտարական մը նման անոր ամեն փոփոխութեանց հանդիսատես եղան։ Տեսան Հիւսիսի և Հարաւի զօրաբանակաց իրարու ընդհարին ու զիրար կոտորելը, տեսան Ժողովրդոց բարուց ջնջուիլն ու չփոթուիլը, տեսան Հռովմայեցւոյ Պապին զօրականներն ելլալը, տեսան գիտութեան գերքին հետզհետէ բացուիլն ու դոցուիլը, տեսան Արաբիոյ յ'Եւրոպա խուժելը, տեսան վերջապէս կոտորածն ու աւերը, աւերը-դապաշտութիւնն ու յիմարութիւնը։ Եւ սակայն առանց, իսրայէլեան այս ցեղը մնաց անշարժ և անփոփոխ։ Թէ՛ Հաստակածին տակ և թէ՛ յ'Իսլամա իր տիպարն ու բնաւորութիւնը պահեց նա։ Թագաւորաց դրամատու, հագուստի վաճառական, Բէրայի բարունապետ, Նովկորոտի բժիշկ՝ հրէայն մէկ բան մ'է միայն, այսինքն հրէայ է։ Եւ մինչդեռ երկիրներն ու քաղաքներն իրենց յատուկ սովորութիւններն ու բնաւորութիւնները կունենան, կ'իւրացնեն, մինչդեռ Եւրոպա ծնող կամ մեծցող Ասիացին, Ճէզայիրի մէջ ծնող Գաղղիացին, Հընդկաստանի մէջ ծնող Անգլիացին՝ Եւրոպացի, Ճէզայիրցի և Հընդիկ են բնաւորութեամբ, մինչդեռ ի մանկութենէ քաղաքակրթեալ աշխարհ բերուող վայրենին, այդ երկրին գաղափարները կը ստանայ և անոր բարուց կը սովորի, հրէայն, ինչ որ ալ ըլլայ, ուր որ ալ ծնի կամ տարուի միշտ կը պահէ իւր նոյնութիւնը, ազգեցութեան տակ չ'իյնար, և է՝ ինչ որ է, այսինքն ինքն իսկ, այսինքն հրէայ։

* * *

Դիմաց ձեւին կամ գոյնին մէջ միշտանոր միշտ այն յայտարար նշանը՝ որ կը մատնէ մեզ Իսրայէլեան անհատ մը։ Նաւ բարոյական յատկութիւններն ալ չեն դիմքը զանազանողք։ Կը տեսնէք հրէայ մը, որ միւս մարդոց նման ունենայ զգօնութիւն կամ հակառակը, շնորհք կամ անշնորհութիւն, խելք կամ ապիւրութիւն, հանճար կամ ապուշութիւն, զօրութիւն կամ տկարութիւն հոգւոյ։ Եւ, այս զանազանութեան մէջ իսկ, սեռական յատկութիւնը չորբուիր։

Եւ ինչ է այդ յատկութիւնը։

Մարդկային ազգի մնացեալ մասէն ունեցած բաժանումն է, որ է արդիւնք քսան դարերու հալածանաց։ Իսրայէլացիին սրբարին մէջ յիշատակ մը կայ ուր անջնջելի կերպով քանդակուած է, այն է իր հին անցեալն, իր անապատական կենաց, իր ոսկեհորթին յիշատակը։ Կաբձես նիշ մը կայ հրէին վրայ որ կրսէ քեզի. «Ես ձեզմէ չեմ»։ Պարկեշտ կամ անպարկեշտ, մարի կամ առաքինի՝ միշտ կը պահէ այդ յատկութիւնը։ Եւ ոչ մէկ պարագայ կարող է անջատել զինքն այս դաղափարէն, կամ այս զգացումէն զոր պատմական աննման դիրք մը ներշնչած է իրեն։ Եթէ այս ցեղը մարդկային բոլոր ցեղերը գերազանցած չէ չարութեան մէջ, պէտք է որ յարգենք զինքն ու հիանանք իր վրայ։ Իսրայէլացին աւելի առաքինի և աւելի սրտոտ էր քան այնքան մնապարծ Հռովմայեցին։ Ընկերութեանց, օրինաց և սովորութեանց շրջանակէն մերժուած, երկար ժամանակ իրը կենդանի դժոխապարտներ նկատուած, երկնային սրամտութեան ենթակայ, հրկիզեալ, չարչարեալ, կոտորեալ, կողոպտեալ, թշնամանեալ Հրէաները չկորնչուցին երբէք ոչ ամեն արժանապատուութիւն և ոչ ամեն քաջութիւն։ Հակառակ այս անիծից, նոքա պահեցին իրենց երբայական լեզուն, իրենց կրօնն ու ցրուեալ հասարակապետութիւնը։

* * *

Եռասէր ամբաստանուած է Հրէան։ Բայց պէտք է յիշել որ, որ երկիրն ալ դատուի նա, իր հայրենիքը չէ։ Աքսորեալ է նա ամեն տեղ։ Արեւէ հանրային շահ չէ կարող միացնել զինքն իր շուրջը դտնուող մարդոց։ Մարդիկ կը մերժեն զինքը, ինքն ալ կը հեղգանայ, յետոյ կը նկրկի։

Ռուսիոյ, Գաղղիոյ, Բոլոնիոյ, Սպանիոյ, Թուրքիոյ ևն Հրէայք եղբայր են իրարու, բայց Ռուսը, Գաղղիացին ևն միշտ նկատուած են անոնց կողմէ իբր իրենց հալածիչներուն սերունդները։

* * *

Այսպէս կազմուած է Իսրայէլեան այս ընդարձակ հասարակապետութիւնը, որ ցիրուցան կը դտնուի աշխարհիս մակերեւոյթին վրայ։

Իբր թշնամի նկատուած Հրէան իր բոլոր մասային կարողութիւններն ուղղեց դէպի միմիակ նպատակ. այն է ՍՏԱԿ ՇԱՀԻԼ։ Միւս ամեն ուղիները դոցուած էին իր առջեւ։ Փառասիրութիւն, զինուց ձգտում, իմաստասիրութիւն, դիտութիւն, նոյնիսկ հողագործութիւն իր մտքին իսկ չ'էին անցներ։ Զարմանալի չէ որ, այս դրից մէջ, հրէայք օգուտ քաղած են մարդկային տկարութիւններէ, զանոնք յօդուտ իրենց դարձնելու համար, զարմանալի չէ, որ ամեն բանէ առաջ ստակ դիզելու եռեւակայած են, ստացուած մը՝ որ դիւրին է փոխադրել, փոխանակել, տեղափոխել և որ կրնար յուսացնել տալ իրենց թէ կրնան զերծիլ կառավարութեանց պատահական մեկ յարձակումներէն։

Եթէ, Ցակոբին ցեղը, մարդկային ցեղերու երեւելիներէն մին, կղզեցած է ընկերութեան մէջ, յանցանքը Եւրոպական ազգաց հաստատութեանց կամ օրինադրութեանց կրնայ վերադրուիլ։ Ընկերական գոյմանք բնաւ դոյութիւն ունեցած չէ հրէից համար, և միշտ թշնամաբար ապրած են ուրիշ կրօնից վերաբերեալ ազգերու մէջ։

Այն անհատը, զոր օրէնքները կը պաշտպանեն, երբ զօրէնս կը թշնամանէ՝ անարդարանալի է, բայց նա՝ զոր օրէնքն անիրաւ վճիռով մը կը հարուածէ, արտօնութիւն ունի կարծես վրէժ խնդրելու։ Որեւէ օրէնք չմիացնելով զինքն հասարակութեան, որքան այս վերջինը զօրաւոր էր՝ նոյնքան ալ հրէին խարէբայութիւն ու հնարամտութիւն հարկաւոր էր անոր հարուածներէն պրծելու համար։ Այս է պատճառ որ այնքան խորամտութիւն ունի հրէան գործողութեանց մէջ նաև անզգայութիւն՝ ուրիշին աղէտից վրայ, որք յաճախ երեւսին կը զարնուին։

Ցանցանքն հալածանաց է ուրեմն։ Ո՛չ լաւագոյն և ո՛չ ալ վատթար են հրէայք ուրիշ մարդերէ, բայց զիրենք յատկանշող հալածանքն առաջնակարգութիւն մ'ապահոված է իրենց՝ դանձային գործերու մէջ։ Ցուդան վերստացաւ իր իշխանական դաւազանը։ Նա ժողովրդոց և սոցա տեարց հետ կը խաղայ։

Եւրոպական զրեթէ բոլոր կառավարութիւնք, պարտուց տակ ճնշեալ՝ ստիպուեցան Իսրայէլի արկղին մէջ վնտռել իրենց փրկութիւնը։

Իսրայէլը կրնայ այսօր կառավարութեան մէջ մեծ մտատանջութիւն առթել կամ նորա վարչային ընթացքը խանգարել, վաստնղի փոխառութեանց աղբիւրը ցամքեցունելու կարողութիւն ունի նա։

Կարելի չէ երեւակայել զինքն այս դիրքէն ձգելու։ Բռնութիւնն ուրիշ բան չպիտի կրնայ ընել, եթէ ոչ ծանրացուցել այն վիշաք զոր արդէն դոյացուց։

ԱՌ ՊՐՈԹԷ

(Տէր Նախորդ Թիւ)

Երբ առաջին անդամ իր որոշումը ծանոյց խնդացի և ցաւեցայ կարծելով որ զինով է և կը զառանցէ. իսկ երբ տեսայ որ հանդարտ է, պահ մը կարծեցի թէ խելքին եկած է։

—Դուն, բեռնակիր մը, ըսի իրեն, քահանայ վինել կուզես։

—Ինչո՞ւ չէ, փութաց պատասխանելու.—միթէ խիստ տարօրինա՞կ կը գտնես այս բանն, Անթառամ, մեղք որ խելքի տէր կին մ'ես, և գրական ասպարէզին վրայ բաւական դիմեր կը քաշես...։

—Աղէ, Կիրակոս, դորմերնիս նայինք, մանկիկները կը հնչեն... կերակուրի ժամանակ է...։

—Խօսք մտիկ ըրէ, Անթառամ, ուխտս ուխտ է, այսօրուանէ զքեզ իմ երեցկինս կը ճանչնամ, ըստ որում ես քահանայ... ինչպէս ըսի, դու խելք ունիս և պէտք ես դիտնալ որ կենաց միօրինակութիւնը մահու հաւասար է... ես ա՛լ վերջ պիտի տամ այս միօրինակութեան... բեռնակրութենէ ձանձրացայ, վաղը քահանայ պիտի օծուիմ, հետևաբար այնպիսի փառաւոր պողոտայի մը մէջ պիտի մտնեմ որուն յետին ծայրը է կաթողիկոսական աթոռն...։

Ասոր վրայ կասկած չ'ունէի որ հրիկս խենթեցած է, ուստի աւելի քաղցրութեամբ վարուելու համար հետն ըսի։

—Սակայն, սիրելիդ իմ Կիրակոս, ամենևին չ'ես մտածեր որ արհեստդ բնաւ յարմարութիւն չունի քահանայութեան, ասկէ զատ չգիտե՞ս որ կարդալ գրելու անտեղեակ ես։

—Ի՞նչ միտս ունի, միթէ եկեղեցական օրէնքը կարգի՞լ քրիստոնեայ բեռնակրի մը քահանայութեան կոչուին երբ ասոր կեանքն անբասիր է, միթէ քահանայից սուրբ դասին մէջ չկա՞ն այնպիսի արժանապատիւ հայրեր որոնց աշխարհական կեանքն իմինիս հաւասար, ու թերևս աւելի վար եղած լինէր, ի՞նչ պիտի ըսես Անթառամ, կարդ մը ձուլիչներու, դարբիններու, քնարերգակներու, դինոմներու ևայլն ևայլն արհեստաւորաց որոնք այսօր Հայաստանեայց սուրբ եկեղեցւոյ սիւներն են, ասոնք աղաչաբարոյութեամբ և ազնուութեամբ այս փառքին հասած են, ես ալ, ինչպէս կրսեմնես այսօրուանէ սկսելով բերանս օղի չպիտի դնեմ, դալով կարդալ գրել չգիտնալուս, չիտակը, Անթառամ ծիծաղելի է այդ դաղափարդ, եթէ գրել կարդալ գիտնայի ի՞նչ հարկ այն տաեն ապաշխարելով քահանայ ձերնադրուելու։ Իսկոյն գրական ասպարէզ կը նետուէի և հիմակուան մեր դրագէտներուն՝ գրական մեծ գործերով թէ՛ անուն կանմահացնէի մինչև իմ գերեզմանս, և թէ ստակ կը չահէի մանաւանդ եկեղեցական դասէն, բայց դժբաղդաբար կարդալ չ'գիտնալս է որ զիս քահանայութեան կը մղէ, սարմանէն և մաշտոցէն արդէն քանի մը տուներ դոց սորված եմ, յիշողութիւնս սուր է, ըսելով կը սերտեմ, քիչ մ'ալ կսկաղոտ եմ, յատկութիւն մը որ աւելի կ'օգնէ պատաս դոցելու, և արդէն իմ սխալներուս ուշ դնող ու թերութիւններս հասկցող ո՞վ կայ բարի ժողովրդեան մէջ... լմնցաւ, Անթառամ, լմնցաւ, քահանայ պիտի ըլլամ, և օր մ'ալ քահանայապետ...։

Արդ, Պրոթէ, ըսէ կաղաչեմ, Կիրակոսս սոյն իմաստասիրութեան վրայ կը խոնդա՞ս թէ կուլաս։

Կ. Ս. ԱՆԹԱՌԱՄ

ԱՌ ՁԵՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Ծաքանի Աստուածաշունչը Հա՛յրիկ, կրսէ Ծարանի տղան, ըստո՞յգ է որ Աստուած ամեն տեղ է։

—Այո՛, ամեն տեղ է Նա։

—Բայց ես երբէք տեսած չունիմ զինքը։

Այն տաեն մեծն Ծարան, իւր ամբողջ մտաւորական կարողութիւնն ցինքն ամփոփելով, ծանր շեշտով մը կրսէ իր տղային.

—Զա՛ւակս, որպէսզի լաւ ըմբռնես անիմանալուդն Աստուծոյ ամենուրեք գոյութիւնը, երեւակայէ կտոր մը շաքար՝ գաւաթի մը սուրճին մէջ հալած...։

—

Երկու սիրահարներ բաժնուելու վրայ են.

—Անշուշտ պիտի գրես ինծի նամակ, կրսէ սիրուհին, այնպէս չէ՞, հոգի՛ս։

—Այո՛, հրեշտակս, բայց երդում ըրէ, որ կարդալէդ անմիջապէս եռաև պիտի պատռես զայն։

—Անշուշտ, նոյնիսկ կարդալէ առաջ... կը պատռեմ զայն, եթէ կուզես։

—...?

B. DIOGENIS & C°

—o—

Վ. ՏԻՕԳԷՆԻ ԵՒ ԸՆԿ.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՃԱՌԱՀԱՆԴԷՍ

ԱՄԱՆ ԵՂԱՆԱԿԻ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ՆԻՒԹՈՑ

Սկսեալ Հինգշաբթի, 19/1 Մայիս, 1884

ԿԱՆԱՆՑ ԴՕՄԹԻՄՆԵՐու, ՌՕՊԱՆԵՐու և ՏՂՈՑ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐու համար ժամանակաւոր գիներով ամենէ նոր տեսակ ՄԵՏԱՔՍԵԱՑ, ԲԸՐԴԵՂԷՆ և ԲԱՄԲԱԿԵՂԷՆ ՍԹՕՃԱՆԵՐ, ինչպէս նաեւ զանազան տեսակ ՑԱՆԹԱԶՈՒԱՑԻ ՀԻՄԻԿԷՆՆԵՐ, ի վաճառ հանուած են։

Ամենանոր և ամեն տեսակ ձեւերով ՓԵՂՈՑՐՆԵՐ կանանց, փոքրիկ աղջկանց և փոքր տղոց համար։

Ցանթէլաններու, ասեղնագործութեանց, երիզներու, ժապաւէններու, ծաղիկներու և փետուրներու, քօրսէներու, վզնոցներու, փողկապներու, ձեռնոցներու, հովհարներու, հովանոցներու և այլն և այլն կատարեալ և բազմազան տեսակներ։

Վերջապէս նուրբ ճաշակի յարմար նիւթերու առատ զանազանութիւն մը։

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ԿԵՐՊՈՎ, ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ,

Կը դտնուին յիշեալ ընդարձակ վաճառատանց մէջ

ԱՐԾԱԹ ՄԷՋԻՏԻՑԷՆ 33 ԳԼՈՒԽԻ ՀԱՇԻՒՈՎ,

Իզմիր 19/1 Մայիս 1884

Ա. Ա. Հակոբեան

Գազանանոց

Գազանանոց կենդանի գազանների՝ Լեոներ, Վագրեր, Գայլեր, Գոմեշներ, Գոռիլլաներ, Գորտեր, Գորտուկներ, Գորտանոցներ, Գորտանոցներ, Գորտանոց